

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

Megjelenik minden pénteken legalább egy iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész évre 4 frt, félévre 2 frttal fizethetnek elő, negyedéves előfizetés el nem fogadtatik.

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Pénz- és értékküldemények az ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ (Dr. Hintz György, e. pénztárnokhoz), a lap szellemi részét illető közlemények az ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ (Gamauf Vilmos, e. titkárhoz) czimzendők.

A hirdetési díjszabályzatot lásd az utolsó lapon

Lapfelügyelő bizottság: Paget János elnök; Berde Áron, b. Huszár Sándor, Mina János, Nagy Ferencz, Szabó Samu, Szentgyörgyi József.

A birtokok kikerekítéséről.

E fontos kérdéssel foglalkozott legközelebb erdélyi szász testvéregyletünk és indokolt óhajásainak egy a földmívelési miniszteriumhoz intézett kérvényben, valamint külön törvényjavaslat előterjesztésében adott kifejezést. Mindkét beadvány megérdemli, hogy hazánk magyarajku gazdaközönsége avval bővebben megismerkedjék, sőt jónak látjuk a szóban forgó, különben is rövid törvényjavaslatnak teljes fordítását közölni.

Hogy a birtok szabályozás nemzetgazdasági érdekeinket illetve, minő nagy horderővel bir, azt hazai törvényhozásunk az 1871. LV. törvényezikk életbeléptetése által is világosan kimutatta.

Ezen törvényben foglalt egyéb engedményektől eltekintve, a tagosítás előmozdítására a 29. §. is szolgál, melyben a tagosítási eljárás bélyeg- és illetékmentesnek van nyilvánítva.

Miután a községenkénti birtokrendezés gyors kivitelének számos helyen sok és tetemes nehézség állja útját, arra is el kell készülnie, hogy az idézett törvény általános alkalmazása egyelőre alig ha lesz lehetséges.

Ugyanezen indokból ha mindjárt csak az egyes földbirtokosok magánegyezkedése folytán teljesített előleges lépések, roppant nagy fontossággal birnak az óhajtott tulajdonképeni cél elérésére: azaz oly községekben, hol a tagosítás egy vagy más okból jelenleg keresztül nem vihető, legalább vétel

vagy csere útján történhessék meg könnyedén a birtokrészletek kikerekítése.

Ezen önkéntes kikerekítésnek, mely a feleknek saját meggyőződésükön alapszik és ennél fogva a némileg kényszerített tagosításnál több elismerésre s előmozdításra méltó — azon nevezetes akadály állja útját, hogy ilyenmü ügyletek nem részesülnek a bélyeg- és átruházási illeték-mentesség azon kedvezményében, mely a birodalom lajtántuli felében törvényesen biztosítva van.

A kikerekítésnek ily nemü megkönnyítése iránti óhaj az erdélyi szász gazdasági egylet kebelében újból meg újból előtérbe lép, bár az erre vonatkozó illetékes helyre beadott kérelem már egy ízben, a legközelebb hozandó új bélyeg és illeték törvényre való tekintettel, elutasított.

Az illeték veszteséget, mely ezen díjak beszüntetésével járna, az állam csak alig fogná érezhetni, a haszon azonban, mely abból a közjóra háramlának, mindenesetre tetemesen túlhaladná a lehető kárt.

Hogy ezen kedvezmény visszaélésekre adhatna alkalmat, attól az ujonnan szervezett kataszteri felügyelők rendszeres ellenörködése mellett épen nem lehet tartani.

Miután az erdélyi szász gazdasági egylet teljes bizalmat helyez a magas kormánynak nemzetgazdasági előhaladásunkra célzó ernyedetlen törekvéseibe, arra kéri első sorban a földmívelési miniszte-

riumot, kegyeskednék oda hatni, hogy a kikerekítés érdekében eszközendő vétel- és cserügylet törvénykezési uton legalább is bizonyos évek tartamára bélyeg- és illetékmentesnek nyilvánítsák.

Hogy miként hiszi az erdélyi szász gazdasági egylet óhaját megvalósíthatónak, arra nézve bővebb felvilágosítást nyújt a következő

törvényjavaslat:

1 §.

Oly esetben, midőn gazdasági mivélés alatt álló földrészletek megcserélése által, a cserélő felek egyikének vagy másikának birtoka kikerekítést nyer, az erre vonatkozó jogügyletek, a mennyiben a megcserélt földrészletek egyenlő értékkel bírnak, teljesen illetékmentesek.

Ut vagy patak vize az összefüggést meg nem szünteti.

2 §.

Oly esetben, midőn az egyes földbirtokosok megcserélendő földrészletei egyenlő értékkel nem bírnak, a díj az értékkülönbség után lesz az illeték-törvény általános szabványai szerint lefizetendő.

3 §.

Annak bebizonyítására, hogy a földcsere folytán csakugyan kikerekítés eszközöltetett vagy a kataszteri térkép, vagy pedig azon község előljáróságának, melynek határába a kikerekítendő földrészletek esnek, az illető kataszteri felügyelő által helyben hagyott hivatalos bizonyítványa szolgál.

4 §.

A földbirtok kikerekítésének végrehajtására szükségeltető okmányok, jegyzőkönyvek, továbbá beadványok és azoknak mellékletei mindazon esetekben bélyegmentesek, midőn a megcserélt földrészletek egyenlő értékkel bírnak, vagy pedig ha az egyik földrészlet értéke a másiknak értékét 50 százalékkal túl nem haladja.

5 §.

Ezen törvény az 1878. évi december hó utolsó napján hatályon kívül lép. —

Az erdélyi szász testvéregylet ezen beadványait hozzájárulás és pártfogás végett legközelebb egyletünkhez áttette; reméljük, hogy igazgazgató választmányunk, áthatva az ügy fontosságától, nem is fog késni csatlakozása által a jogos kívánalomnak eshetőleg nagyobb érvényt szerezni.

A gépekről általában.

A különféle házi és mezei munkálatok és végzendők teljesítésénél újabb időben már mindinkább gépek használatához fordul a mezei gazda. Egy gépnek fogalmát nehez volna határozottan a mi értelmünk szerint definiálni. — Gépek alatt általában azon készülékeket szokták érteni, melyek már adott erőt továbbbitnak — egy más pontra átesznek, elosztanak és szabályoznak.

A közéletben annyiban tesznek különbséget a gép fogalmánál, mennyiben az egész egyszerűeket, a szerszámokhoz sorolják; ezek ellenében pedig megkülönböztetik a valódi gépekben azon eszközöket, melyeknél az érintett erő függőleges és vízszintes irányban öszpontosított mozgásánál fogva, minden egyes részzeit — alkalmas és célirányos állás vagy mozgásba hozza.

Alig válik szükségessé a gépek hasznáról, és azoknak véghetlen befolyásáról az emberi működés minden ágaira, különösen az összes népéletre vonatkozólag szólni. — A képzelődés ama korszaka eltűnt, melyben az ember ezen fogalomban „gép“ embereket megrontó, lelket butító és testet sanyargató találmányt lásson. — Sikertült a jelennek már fontosságát bebizonyítani. — Schulze tünteti fel ezt alábbi mondatában: „Eszközök és gépek azon fegyverek, melyekkel az ember lábait és kezeit biztosítja a természet-erőkkel tusáiban; — fegyverek. — hozzátehetni, melyek neki a valódi használatnál oly elmaradhatlanul biztosítják győzelmét, — mint vadállattal szemben a felfegyverzett embernek.“

Mindenki előtt ismeretesek úgy szólván azon előnyök, melyek a gépek használatát mind szélesebb körben terjesztik: 1.) Munka megtakarítás. Az emberi erő gépek alkalmazása által megkiméltetik; ez értékesebb és így vagy a gépek vezérlésénél vagy bármi módon előnyösebben szolgál a közjóknak. 2.) Erő kifejtés. A mechanikai segédeszközök ügyes combinációi által, az eredeti erő sokkal nagyobb eredményt ad, mint czélszerűtlen erőlködés. Szem előtt tartandó azonban mindenkor az, hogy egy gép sem képes több erőt kifejteni, mint mennyi beléje fektettetett. 3.) Egyenletes munka. A gép tisztán mechanikai, és az emberi ész istápolása (felügyelete) alatt végzi feladatát fáradság nélkül; ereje munka tartamával nem fogy, hanem egyenlő körülményekben működik folytonosan. 4.) Sebesség. Gépek használatánál az egyenes mozgás sebessége felette többszörösítetik és siettetik. 5.) Jobb és olcsóbb termelés. Nincs emberi kéz, mely oly finoman fonjon (szőjjön) mint fonó (szövő) gép, egy csép sem csépel aránylag oly tisztán, mint egy cséplőgép; egy mozsár sem ad oly finom lisztet, mint a malom. Miután pedig gépek használatánál a productiv erők szaporodnak, kell hogy a termelés költségei is szaporodjanak.

Ennélfogva a termények könnyebben és gyorsabban értékesíthetők, a forgalom élénkül, a kelendőség

biztosítatik. — Gépek alkalmazása, úgy az ipar, mint a gazdasátnak nagyobb tiszta hozamot biztosít. 6.) Teljesítése egészségtelen vagy túlterhes munkáknak. — A turfát 20'-nyiról vízszin alól felhozhatni gépezet segítségével, a nélkül, hogy a napszámos csak lábait is nedvességben tartaná. — Az irtó gép, a legnehezebb gyökértőt is könnyen felszakítja. A guanó-szóró gép megkíméli a munkás kezeit a csipős marástól.

Mindezek ellenében felhozható hátrányok a földmívelésnél már teljesen elenyésztek és tekintetbe nem jöhetnek. Legközönségesebb kifogás a gépek ellenében az, hogy alkalmazásuk által sok munkás veszté el kenyerét. — Ez azonban kevésbé helyes okoskodás s csak is bizonyos helyiségekre vonatkozhatik. — S ha a gazda ezen okból riad vissza gazdaságába behozni p. o. a cséplőgépet, eljárása szép humánus volta mellett mégis ferdének mondható. — Mert csakis a munkaadótól függ embereit gazdaságában úgy beállítani, hogy azok ott egész éven át munkát és így biztos jövedelmet nyerjenek. — Ha alapja volna ezen felvetett fenti hátrálynak, úgy a gépek csak az emberiség elszaporodásának veszélyes gátjául lennének tekinthetők; pedig ellenkezőt mutat a való, mert legnagyobb népesedést mutatnak azon országrészek és tartományok, melyekben a gépek alkalmazása leginkább kiterjedt. Egy teljesen téves, sőt rossz feltevés az is, mintha a gépek az embereket butítanák, mintegy géppé változtatnák; minden gép éles figyelmet, óvatos kezelést igényel, mely mellett pedig a kezelő munkás elméje alig fog eltoppulni.

Azon nagy előnyökről, melyeket mindinkább tökéletesített gépek behozatalával, a mezei gazdasátnak értékesít, Pusey londoni vilákiállításról értekezletében szépen emlékezik meg: Ha megfigyeli az ember a gazdasátnak újabbkori összes vívmányait, s látva, hogy a földmívelő helyesen konstruált ekék használatával három közül egy lovat megkímél, sőt más eszközök alkalmazása mellett gyakran mellőzhet is, hogy az alkalmazásba hozott különféle forgattyú gépek a szükséges lóerőt megtizedelik, az azelőtt szükségelt vetőmag mennyiség egy részét feleslegessé teszik, vagy a trágya használata is nagyon megszorított lehet, míg a lókapá az ősi kézi kapát félköltséggel helyettesíti, hogy az aratógépek az aratási munkát 30 napszámossal végzik, s a skóthoni kordély fél annyi lóval ép annyit hord, mint az ősi angol szekér, — hogy a cséplőgép gőz által hajtva, az azelőtti cséplési munkáknak $\frac{2}{3}$ -ad részét megtakarítja, hogy végre a lecsapolás és vizmentesítésnek nélkülözhetlen, de költséges intézkedései az anyagok költségeit egy ötödre leszállította — szabad lesz, bizonyítványkép azon állítást feltenni, hogy a gépek behozatalával a gazdálkodás költségei majdnem felényire szállíttatnak le.

A mily nagy megtakarítást mutat a földmívelésnél, ép oly előnyösnek bizonyult a gépek alkalmazása a gyáriparban is. Megfigyelendő azonban, hogy az eszköz, melyben

a földmives megtakarítását nyeri, aránylag felette csekély mert míg a gyáros épülete fölállítására ezeket fektet be, a földmívelésnél e tekintetben az igények, egy pár aránylag egyszerű, tartós és nagyon olcsó eszköz által töltetnek be.

A gépek alkalmazásának van egy — még eddig sokszor számba sem vett következménye. Legfőbb nehézsége a mezőgazdasátnak mindig azon nagy kockázat, mely vele együtt szokott járni. Ha nem is oszlatta el egészen a gépek használata ezen bajt, mégis tetemesen segített rajta. Egy alagsövezetlen agyag talajon nedves tél mellett az összes gabna hozam felényire apadhat, csatornázás mellett legkisebb kárt sem szenved a vetemény; ugyan ily talaj felette nedves időjárás mellett sokkal előnyösebben mívelhető csatornázás alatt. A búza minden talajban szenved a fagy által, tavaszkor azonban a kettős vashengerrel jól lenyomva, trágyaszóró géppel tápdús anyaggal behintve, új erővel indul a növekvésnek. — Mentől korábban vetjük az árpát, annál jobban sikerül az, sokszor azonban száraz kemény rögös a talaj, ilyenkor ha a legalkalmasabb időben rögtörő norvégiai borona alkalmazatik, talajunk sima és jól eldolgozott fog lenni.

A lókapá valamely talajrészt sokszor az elhanyagolástól menti meg, midőn aratási munkáival épen túl van halmozva a gazda. És míg egy részről a gépek az eső hiányra hatnak enyhítőleg, más oldalról oltalmat adnak az időjárás károsítása ellen, amennyiben szénánkat gyorsan átforgatjuk, veteményeinket letakarítjuk, míg a nap szárító sugarai setét felhőkbe nem burkóloznak.

Megállapítható mind ezekből még az, hogy a mezei gazdaság gépek alkalmazása által biztosabb alapot nyer, mely nála azelőtt leginkább hiány volt.

Miután constatalva van, hogy a gépek felette olcsók, s az üzletnek egy bizonyos mérvű biztosítást nyújtanak, a földmívelőknek, kivétel nélkül, megszokott eljárási módjukkal szakítani kellene s oda törekedni, hogy gazdaságuknak megfelelőleg gépek s eszközökkel jól berendezett pajtával birjanak, mely ép oly értékes legyen előttük, mint a ló vagy ökör istálló, s átgondolva azt, hogy ezen eszközök legjobbika, ha talán annyiba jó is mint egy ló, czélszerű alkalmaztatásában négy lónak a helyét is pótolhatja, és nem igényel, mint az állat, fenntartásához naponkénti kiadást.

Egyszerű és összetett gépeket különböztetünk meg. Minden gépnek működhetés végett egy külső mozzanatot kell legyőzni, — az ellenállást vagy súlyt. A mint az alkalmazott erő elég nagy az ellenállás legyőzésére, beáll a gép működésének ideje. Ezen erő feleslegesen kell, hogy jelen legyen az előforduló dörzsölések, súrlódások legyőzésére.

A gépek mozgásánál fontos azt tudni, hogy: az erő teher és idővel arányos. A gépek összpontosuló mozgása, a motorok kifejlesztett erejének átvitele kerék rendszer által teljesítetik, mely kerek különböző alakban, rendszeren

fogakkal ellátva, használatnak. Kivétetnek a Minottó-félék (melyek sima felületük szoros érintkezése által mozognak.) A kerék egy gépen az erőt egyik pontról a másikra áttenni képes. Különösen nagyobb távolságoknál az erőátvitelére sima felületű kerekek használatnak szij általi összeköttetéssel. Az erős szij két kerék összeköttetésére szolgál és az egyik mozgását közli a másikkal.

A szijjak hosszát (s így az összekötött két pont távolatát) nem czélszerű 25'nél tovább tenni, közönségesen 11—16 között változik. Hosszú szijakat kereszt állásba helyeznek, hogy így az erő rovására történő nagy hullámszórt megakadályoztassék.

Schadberg azt tanácsolja, hogy a szijjak tartósságuk végett zsirban tartassanak meglehetősen magas hőmérsékletű helyen a zsirozás ismétlődő, (erre fagyú és disznóháj legjobb, növény olajok károsak). Ilyféle szijakra a szarvasmarha bőrének hátgerincz része legjobb, a vastagság a fesz erővel nem áll arányban vagy csak ritkán, az leginkább a készitéstől függ. B e r a u kísérletei szerint, a bőrnek minden hüvelyk vastagsága 129 ű erővel terhelhető. M a r i n szerint 2" vonalnyi vastagság mellett 61 ű erővel terhelhető. L a b o r d e azt találta, hogy egy szijnak 1 perc alatt 500 láb sebességű lóerőnek átvitelére 3 hüvelyknyi vastagsággal kell bírnia, ha az érintkezési ív egyenlő a kerék felével. A gyakorlatban 2 sőt 1 hüvelyk vastagságú szijak is alkalmazhatók; 6—9 hüvelyk vastagságúak kevésbé ajánlhatók, mert egyenetlen vastagságuk miatt nem fekszenek teljesen a kerék sima felületére.

Az összetett gépeknél két fő részt különböztetünk meg, első mely a mozgató erejét átvesszi, továbbítja vagy felhalmazza, — átszolgáltató azon résznek, mely a mozgást tulajdonképen hasznosítja, a gép munkáját, célját teljesíti. Az első a matorok, — élők, mint ember, állat, élettelenek milyenek a természeti erők, gőz, víz, szél stb.

A gépek kezelésére nézve, a gazdák között számos téves vélemény van, úgy, hogy helyén lesz néhány sorban azokról megemlékezni. Rendesen a gép céljával nincsenek tisztában, és jóval többet kívánnak attól, mint mennyit az tulajdonképen teljesíteni képes. Egy gép sem dolgozik magára, mozgására mindig bizonyos erőt igényel, értelmes vezetést, helyes alkalmazást szükségel, a gép esupán mechanikai összetétel, mely az emberi ész és akarat által fog tevékeny mozgó működést teljesíthetni. A gép is mint minden test és anyag, a közromlásnak és pusztulásnak van alávetve, e tekintetben a készítés játszik főszerepet s az alkotásához megválasztott anyagok. Eleinte a gépek rongáltsága kisebb alkrészeiben mutatkozik, midőn egyes kerék részei már tojásdadra kopnak, tengelyeik használhatatlanná váltak, ezeken is a tulajdonos szorgos kezelés, konéssal némilog segíthet. A gazdaságban elhullott állatok zsirját e célra igen hasznosan lehetne kihasználni, különben is az ezen módon nyert kenőcs ezerszerre jobb, mint a kereskedésből bármily olengedéssel beszerzett drága kenőcsök, melyek sokszor a legjobb jármű mozgását meg-

nehezítik. Szabályul felveendő azonban, hogy a gép melletti munkás a pörsölybe vagy kerék-fogak közé rakodott piszkot eltávolítsa.

Egy oly gazdaság, melynek gépei piszkosak vagy rozsdások, csak hanyagságot tüntet fel; az elsőrendű gépgyár megsemlélésénél örömmel nézhetjük a gépeket mert tiszták és ragyogók. A tisztításra fordított költség különben alig is jöhet számításba. A fa részek rendszeren olaj festékekkel vonatnak be, sokkal jobb ezt víz üveggel helyettesíteni; ezt Fuchs fedezte fel 1812-ben, a gyakorlatba Kuhlman és Liebig vitték át későbbi években. Angliában minden gazdasági gép és eszköz ily anyaggal van bevonva, nálunk, hol még a faszükséglet körmünkre nem égett, az e tekintetbeni megtakarításokra még senki sem gondol; s alig vannak gépek, melyek ily anyaggal be lenének vonva.

Leginkább el van terjedve azon hit, hogy egy gépnek, minden körülmény között, többet kell végeznie, mint a kézi erőnek. Legtöbb esetben teljesíti is. Sok hátrány mutatkozik még gépeink kezelésénél is. Sajátságos jelenség az, hogy a földmivelő, ha kézi szerszámaival dolgozik, a legnagyobb óvatosságot tanusítja, a kaszás félre dobja utjából a követ, s a legnagyobb ügyességgel kerül el mindazt, mi kaszája megrongálása, csorbitására szolgálna; ásóval működve, a keményebb részben csak kimélve dolgozik, nehogy ásója eltörjék. Másképen van ez a gépeknél. Munkásaink, szorgos felügyelet nélkül legtöbbszörre tönkre teszik gépünket, rendszeren tuleröltetik azt, ha valamely része bedugul, tovább erőlteti azért működését, nem hogy a bajnak okát fürkésznék s azt mindjárt megszüntetné és így megcsúsz, hogy csekélységek miatt, tetemes megrongálásnak van kitéve a gép. A gép különösen egyik helyről a másikra szállításnál szenved gyakorta sérülést, gépünk kissé meg van romolva, p. o. egy fog kitörött a kerékből, működése azonnal beszüntetendő, jóllehet az, látszólag, tovább is működhetné, ha a láncból egy szem elveszett, a lánc nem egész többé; e kis baj egy második nagyobb, ez egy harmadikat vonhat maga után.

A gazdának rendszeren meg van azon dicséretes tulajdona, hogy drágán szeret eladni és jó olcsón vásárolni, s vajmi kár, hogy újabb időben olcsóság jósággal párosulva nincs. Sehol sem talál annyira ezen régi közmondás: „olcsó alku, rossz alku“, mint a gazdasági gépek vásárlásánál. Egy olcsó, de rossz gép alig lendít valamit gazdaságunkon, míg a drágább, de jó gép, rövid idő alatt visszaszolgáltató tulajdonosának az érette kiadott pénzt. Angliában azon gépészeknek van legjobb vásárjuk, kik legmagasabb áron árulnak.

A gazdasági gépek száma igen jelentékeny és előre láthatólag még emelkedni is fog mindaddig, míg csak az általános haladás gátra nem fog találni. A felfedezés netovábbját vélték elértnék, midőn az első cséplőgép feltaláltott s ime, most már oly gépeket kívánunk, mely úgy szolva emberi kéz érintése nélkül tisztán szállítsák zsákba

a gabnát. Minden újabb év, minden kiállítás új gépeket is hoz. Gépek nélküli gazdálkodás, már nem sokára, a vad-ság és elmaradottság bélyegével fog illetetni.

Anglia bölcsője számtalan gép felfedezésének, e forrásból áradott szét a continensen a mesterkélés, próbálgatás, javítás szenvedélye és ennek lehet köszönni jelenben meglevő gépeinket is.

A gazdasági gépek felosztása.

- Első rendben.**
1. Vetőgépek
    - a) magvető
    - b) trágya szóró
  2. Cséplési és tisztító gépek
    - c) cséplő és a hajtógép
    - d) rosták és választók
  - 3) Aratógépek
    - e) szénaforgatók
    - f) kaszáló, arató
- Felfedezése már a késő ókorra vezethető vissza, keletről látszik származni, említve van rizs vetése China, Hindosztánban, Persiában. Európában a 17 század közepén készült az első egy spanyol nemes által Josef Locatelli keleti gépek jegyzéke után nyerte gépéhez az eszmét. 1636-ban Luxemburgban tett először kísérletet. $\frac{4}{5}$ magkiméléssel Jethro Tull után 1782 John Anstruther, 1785 James Cook javítottak rajta, Cook pap volt Lancashireből, övé volt a legjobb. — 1855 Párisban a kiállításon már 31 vetőgép volt, különféle nemzetektől. Az első trágya szóró gépet Holmes és fia állította legjobban elő. Cséplési munka az őskorba vihető vissza, először állatokkal verték ki a magot, Romában kocsit hajtottak a gabnán, Karthagóban fahengert hosszában kivert vassinekkal használtak. Európában legelőt schottlandi Menjees Mihály 1732-ben mutatta be. Rosták nem régi készülékek, mult században Hollandból 1710-ben került az első minta Angliába. Választók rég használtattak, az első tökéletesebbet Golding készíté. Mult században gondoltak szénaforgatóra s első 1816-ban Robert Salmon Woburnben találta fel. Arató gépekről szólnak a római

**M.
Első rendben**

írók már Palladius és Plinius Galliából. Az első szabadalmat nyerte 1799-ben J. Boyee. A találmány Amerikából jött, McCormick gyára Chicagóban 1850 óta körülbelül 10,000 darabot adott el.

**M.
Másodrendben.**

4. Takarmány készítő- Gyökvágók behozatali ideje ismeretlen, első szabadalmat nyert g) Gyökvágók. 1834. Gordner.
- h) Gyökmosók. Gyökvágók semmi történettel nem bírnak, alsóbb rendű szerepet játszanak.
- i) Szecs-kavágók. Szecs-kavágók története az ókorból is fenn van tartva, hajdan szalmát még nem szecs-káztak 147 év Kriszt. sz. e. Cató az első ki alkalmazza, az újabb szerkezet a tulajdonképeni Angliából alig 70 évvel ezelőtt került, 1764—95-ben J. Cooke londoni ügyvéd és W. Nuytor Langstokból kaptak szabadalmat, 1818-ban készült először tömő-hengerrel Heppenstal által.
- 5) Darálók. Bogardus amerikai első tökéletesített darálója 1847-ben hozatott Európába.
- 6) Olajpogácsa törők. Angol újabb találmány, azon fokot jellemzi, melyen emelkedik a brit földmivelés.

**M.
Harmadrendben.**

- 7) Vajkészítő gépek. A németek járnak ebben elől (Holstein.)
- 8) Alageső prések. Alagesővezés mintegy 70 év előtt lett ismeretes, az utóbbi évtizedben vette nevezetesebb lendületét, csak 1850-ben alkalmaztattak gépek először e munkához.
9. Szivattyúk. 1851-ben Londonban, 1855-ben Párisban a kiállításon nagy feltűnést okozott szép nagy központi szivatyuja Appoldnak.

Bartók Béla.

T Á R S A L G Ó.

Meghívó

az „Országos Erdészeti-Egyesület“ f. évi közgyűlésére.

Az „Országos Erdészeti-Egyesület“ ideai rendes közgyűlését szeptember hó 20., 21. és 22. napján Pilis-Maróthon a következő tárgysorozat és napirend szerint fogja megtartani.

1. Az egyleti elnök, alelnökök és az új igazgató választmány megválasztása. 2. A kitűzött erdőgazdasági szakkérdések megvitatása. 3. Az egyleti pénztár 1874. évi számadásának

felülvizsgálata és az 1876. évi egyleti költségvetés megállapítása. 4. Netaláni indítványok.

A tárgyalásra kitűzött erdőgazdasági kérdések következők:

1. A pilis-maróthi közalapítványi uradalom erdőgazdaságának részletes ismertetése, kapcsolatban az ott alkalmazásban lévő cserkéreg termelés bemutatásával.

E G Y V E L E G.

2. Hol és mily adatok szereztettek a közép-erdő üzemnek hazánkban való czélszerű alkalmazásáról.

3. Tekintettel a gyakorlati erdőgazdaság szolgálati igényeire, czélszerűnek ismerhető-e a selmeczi m. k. erdőakadémián jelenleg fennálló ugynevezett szabad tanrendszer, és mennyiben lehet kívánatos az, hogy az erdőakadémia a budapesti m. kir. tudomány-egyetemmel egyesíttessék?

4. Mely erdészeti kísérleteknek megindítása és mely észleleteknek megtétele volna jelen viszonyaink között legczélszerűbb és egyszersmind kivihető is, és mi módon?

5. A községi erdők fenntartásának biztosítása céljából és figyelemmel az 1871. évi XVIII. t. cz. 109 §-ára, az erdőbirtokos községek számára utmutatóul mily általános minta-szabályzat lenne megállapítandó.

Azok, kik a közgyűlésen az előbb megjelölt szakkérdések valamelyike felett értekezni kívánnak, sziveskedjenek szándékukat szeptember hó 10-ig a titkári hivatal tudomására hozni.

A közgyűlésben résztvenni kívánó tagtársak és ügybarátok tájékoztatására következők jegyeztetnek meg: az első vagy ismerkedő összejövetel Pilis-Maróthon szeptember 19-én esti 8 órakor az erdőhivatali helyiségben leend; szeptember 20-án, 21-én és szeptember 22-én közgyűlés és szemlék tartatnak.

A közgyűlésben résztvevő tagokat oda- és visszautazásuk alkalmával a hazai összes vasutak és a Duna-gőzhajózási társulat is, az egyleti igazolójegy előmutatása mellett, mérsékelt áron fogják szállítani. Az érkezéskor, valamint a visszautazáskor az illető hajó-állomásig szintén díjtalan kocsik állanak rendelkezésre.

Az egyesületbe belépni kívánó ügybarátok a felvétel eszközléséért, és az igazolójegyért sziveskedjenek az egylet titkári hivatalához (Budapest, vár, disz-tér 12. sz.) fordulni.

A megjelenők elszállásolhatása végett a kellő tájékozás jó előre szükséges lévén, kéretnek a résztvenni kívánók, hogy ebbeli szándékukat folyó évi szeptember hó 1-ig az egylet titkári hivatalával multhatlanul közölni sziveskedjenek. Ezen határidő letelte után az igazoló jegyek mindenkinek nevére szóló külön levélben fognak megküldetni.

A jelen egyleti közgyűlés alkalmat nyújtván a t. szaktársaknak a közalapítványi birtokok egyik legjelentékenyebb erdőségét, s az ennél alkalmazásban álló gazdasági kezelést közvetlenül megismerni, valamint másfelől a tárgyalásra kitűzött szakkérdések is fontos elvi tanácskozásokat és határozatokat igényelvén: tisztelettel kérjük a hazai erdészet ügye iránt érdeklődéssel viseltető szakitársakat és ügybarátokat, hogy kitűzött közgyűlésünkön minél számosabban megjelenni, s becses véleményöket, tapasztalatukat és tanácsukat a gyűlésben szóval vagy írásban előadni, s ezáltal az „Országos Erdészeti-Egyesület” az erdészeti tudomány és az okszerű erdőgazdaság terjesztésére irányzott működésben támogatni sziveskedjenek. Budapest, június hó 8-án 1875. Wagner Károly, alelnök.

* Az erdélyi gazdasági egylet igazgatóválasztmánya folyó augusztus hó 7-én délelőtti 10 órakor a titkári szálláson ülést tart, melyen több fontos ügy fog tárgyalatni.

* A nyári félévi vizsgák rendje a kolozsmonostori m. kir. gazdasági tanintézetben: a III. éveseknél: augusztus 12-én méhészet, 14-én agrariális törvények, 17-én gazdasági üzlet- és becsléstan, 19-én erdészettan, 21-én műszaki vegytan, 24-én állatgyógytan, 26-án szőlőművelés és kertészet, 28-án gépisme. A II. éveseknél: augusztus 13-án növénytan, 16-án gyakorlati mértan, 18-án állattan, 21-én küllemtan, 23-án részletes növénytermelésstan, 25-én gazdasági vegytan, 27-én részletes állattenyésztésstan. Ezen vizsgálatokra az érdeklődő t. közönséget tisztelettel meghívja az igazgatóság.

* Nemzetközi gabonavásárt rendez a bécsi gabona- és lisztőzsde folyó évi augusztus 23-án és 24-én Bécsben. Ezen vásárral, mely a kezdeményezés óta harmadik — az első a bécsi világkiállítás alkalmával tartatott — a malom-, sütő-, szesz- és seripar körébe tartozó gépek és eszközök kiállítása leend összekötve, valamint be lesz mutatva az idei gabona is. Kereskedőink és gazdáink érdekében egyaránt kívánatos, hogy a vásár és tárlat minél látogatottab legyen.

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

Hirdetések.

(27)

(1—3)

Árverezési hirdetmény.

Gernyeszeg községében 1873 február 5-kén elhalt Dombrádi János kiskoru árváinak M.-Vásárhely és Szász-Régen között fekvő Gernyeszeg községében lévő összes belső és külső birtokai, az ehez tartozó Körtefája, Maros-Jára, Erdő-Csinád és Vajdaszentivány szomszéd helységek határain lévő külső birtokkal együtt, 1876 április 24-től 1882 április 24-ig, tehát hat évre, **1875 augusztus 23-án d. e. 10 órakor** Gernyeszegen nyilvános árverezés útján haszonbérbe fognak adatni.

Kikiáltási ár 400 frt o. é.

Az árverezésre vonatkozó egyéb feltételek alólirt árvaszéknel, a m.-járai járás szolgabirájánál M.-Péterlakán, s az árverezés alkalmával a helyszínén megtekinthetők.

Tordamegye árvaszékének Tordán 1875 július 31-én tartott üléséből.

Velits Ödön,
elnök.

Thorotzkay Zsigmond,
h. jegyző.

Figyelemre méltó!

Egy felsőbb intézetet végzett okleveles gazdász, ki már több év óta a szőlőszet, borászat s gyümölcsészettel elméletileg és gyakorlatilag foglalkozik, — jelen helyzetét megváltoztatandó — óhajtaná egy nagyobb rendezett uradalomban, akár a gazdaság, akár a szőlőszet és borászat terén, mint kezelő, állomást foglalni.

Értekezhetni — poste restante. G. N. czim alatt Ér-Diószegen
(26) (1—3)

Cséplő gépek

KÉZI- és IÓRÓRÉ

KAPITATÓK

G Y A R I A R O N

TAUFFER FERENCZNÉL

KOLOZSVÁRTT,

kezelési-, utasítási ábrával ingyen és
bérmentve.

(32—52)

(1)

JANKÓ VINCZE

CÉPCYÁRA KOLOZSVÁRTT.

A múlt évi hivatalos statisztikai adatok szerint Erdélyben **18106** eke állott a földmivelés szolgálatára, melyek között csak **3967 vas eke** találtott.

A cultura magasabb fokán álló államokban a vas-ekék általában tökéleteseknek tartatnak, mint a faekék, s azoknak elterjedése egyszersmind a gazdaság fejlődési fokát jelzi.

Bátor vagyok jó hírünk és nevünk érdekében a t. cz. gazdaközönséget ezen körülményre megújítva figyelmeztetni s egyttal értesíteni; miszerint gyári üzletem ez idő szerint kiválólag ekegyártással foglalkozik.

Ekéim az erdélyi földviszonyokhoz átalakítva

Gubicz, Vidats és Clayton-féle

minták szerint készülnek javított szerkezettel s mostani alakjokban a legkövetelőbb igényeket is kielégítik.

Ekéimet ötféle nagyságban készítettem. Az első számú legnagyobb, az ötödik számú legkisebb.

Az árak az ekék nagysága szerint következők: 25 frt, 22 frt, 20 frt, 18 frt, 16 frt; vastengelyű eketaligáé 14 frt, fatengelyű taligáé 12 frt. Levél által tett megrendeléseket is gyorsan és pontosan teljesítik.

Répvágók, szecskavágók, morzsolók, rosták, borsajtók, borfejtő szivattyúk gyáramban mindenkor kaphatók.

Megromlott gépek kijavítására is teljes készséggel ajánlkozom.

Kolozsvártt, 1875.

teljes tisztelettel

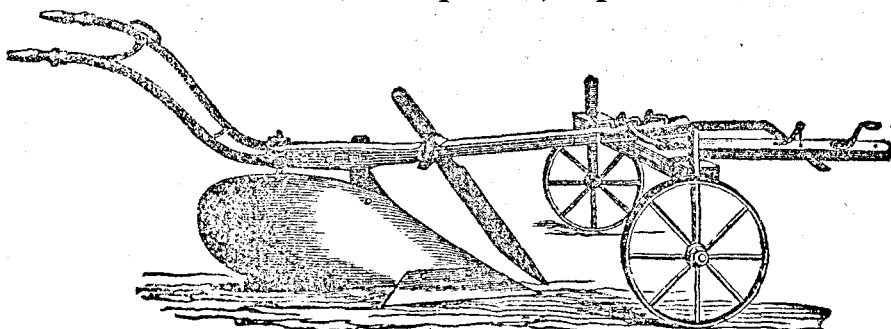
JANKÓ VINCZE
gépcyár tulajdonos

(14)

(17—26)

Gubicz László gazdasági gépgyára

Budapesten, Lipót-utca 41-ik szám.

Ajánlja általános elismerésben részesült kitünő

Gubicz-ekéit,

ugyszinte magtakaróit, boronáit, rögtörőit, rostáit stb. jutányos ár mellett.

Árjegyzéket kívánatra bérmentesen küldve, megrendeléseket pontosan teljesít

Gubicz László.

(7)

(15—26)

MOZDONY, JÁRCÁNY ÉS CSÉPLŐGÉPEK.

Verseny kézi cséplőgépekkel.

A helybeli magyar királyi gazdasági tanintézetben folyó hó 20-án kézi cséplőgépekkel verseny cséplés tartatott, mely alkalommal

Clayton és Shuttleworth

czég gépei előnnyel dolgoztak. Addig is, míg az

eredmény hivatalosan közöltetnék, ezt a t. cz. gazdaközönség érdekében tudatom

K. CZINK,

Kolozsvártt, belközéputca 12. szám.

mint a „Clayton és Shuttleworth“ „Walter A. Wood“ czégek erdélyi főképviselője.

A logszolidabb szerkezetű gazdasági gépek megrendelő irodája. (25) (3—6)

K. CZINK, ERDÉLYI FŐKÉPVISELŐ KOLOZSVÁRTT.

VICTORIA biztosító társaság Kolozsvárt

(alapított 1865-ben).

A vagyommérleg- és forgalmi kimutatás kivonata: (1874. decz. 31.)

Összes bevételek kezdettől		Kiosztott nyeremény kezdettől	
(1865)—1873. év végéig	16.229,161 f. 17 kr. o. é.	1874-ik év végéig	439.738 ft. 69 kr. o. é.
Bevétel 1874-ik évben	3.376.862 f. 82 kr. o. é.	Biztosítéki alap:	
összesen	19.606,023 f. 99 kr. o. é.	Alaptőke (ebből 1 millió forint teljesen befizetve)	2.000,000 ft. — kr. o. é.
Kifizetett károk kezdettől		Tartalék alapok az összes biztosítási ágakban	1.369,989 ft. 32 kr. o. é.
(1865)—1873. év végéig	5.355.856 f. 42 kr. o. é.	Évi tiszta díj bevétel	1.500,000 ft. — kr. o. é.
Kifizetett károk 1874. évben	1.324,799 f. 85 kr. o. é.	összesen	4.869,989 ft. 32 kr. o. é.
összesen	6.680,656 f. 27 kr. o. é.		

FELHÍVÁS

takarmány- és gabonaneműek tűzkár ellen biztosítására.

Az aratás és széna csinálás befejeztével, van szerencsénk jelenteni, hogy a VICTORIA akár központon, akár a vidéken megbízott fő- és alügynökei közvetítésével biztosítást nyújt minden mezei termény tűz által elkárosulása ellen.

A biztosítás egyaránt elfogadjatik a helységekben vagy azokon kívül, asztagokban, boglyákban vagy berakva az épületekbe, fedél alatt, sőt már hordás alatt kereszttekben és kalangyákban.

Elcséplés után a biztosítás a szemre kiterjed a hova rakodás előre tudatása feltétele mellett.

A folyó időnyre különös kedvezmények állapítottak meg, melyek az illető ügynökségeknél megtudhatók.

Csepplőgépek, ha egy helyről másra vándorolnak is, szintén biztosíthatók.

Díjfétekkel és tájékozással, biztosítási példákkal az ügynökségek szolgálnak.

Ezeket kivül biztosítás alá vétetnek mindenféle gazdasági eszközök, marha állomány, gazdasági és laképületek, minden ingóságok, kereskedelmi- és iparczikkek.

Társas, — árva — és egyházi épületeknél különös kedvezmények nyújthatnak.

Végre életbiztosítások köttetnek minden szokásban levő módozatokkal.

A VICTORIA biztosító társaság 10 éves működése alatt kötelezettségének mindig hiven és pontosan megfelelően, bizalommal hívja fel a közönséget, biztosításait jövőre is első sorban ezen tisztán hazai és minden idegen elemtől ment intézet által eszközöltetni.

(4) (16—26)

VICTORIA bizt. társaság igazgatósága.

Piaci árak.

A kolozsvári kereskedelmi s iparkamara hivatalos adatai nyomán.

A héti vásár		Egy osztrák mérő = 2 nagy veka					Egy mazsa		Egy bécsi öl	1 font
helye	napja	tiszta b u z a	elegy b u z a	rozs	zab	törökbuza	széna	szalma	tüzifa	marha hus
ára krajczárookban										
Kolozsvár	aug. 5	520—540	330—360	280—300	180—200	270—280	190	90	—	—
Nagy-Várad	decz. 29	380—480	340—370	280—320	180—200	260—300	300	140	1500	24
Maros-Vásárhely	május 13	314—360	200—240	200—226	110—124	—	210—220	60—80	600—1100	20
Károly-Fehérvár	julius 31	365—375	290—300	225—237	170—180	—	170—180	105—125	900	20
Nagy-Szeben	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Brassó	decz. 31	388—455	361	290—312	135—141	318	—	—	—	18
Besztercze	május 18	340—400	280	250	150	—	180—250	100—190	650	16
Nagy-Enyed	junius 29	375—450	275—325	200—250	140—150	—	240—250	55—45	800	20
Szamosujvár	julius 19	300—320	220—240	200—220	130—140	—	160	50	1200—1400	17
Décs	julius 20	300—320	260—280	180—200	145—150	—	210—220	60—90	800	18
Torda	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Erdélyi földterhermentesítési kötvény 76 frt 39 kr. — Ezüst árkelet 103.45

Az „Erdélyi Gazda” hirdetési díjszabályzata.

	1—1		1—3		1—6		1—12		1—24		1—52	
	széri hirdetéskor											
	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.
1 ⁶ / ₁₆ lap	14	—	36	—	70	—	120	—	200	—	360	—
3 ¹⁶ / ₁₆ „	7	—	18	—	35	—	60	—	100	—	180	—
4 ¹⁶ / ₁₆ „	3	50	9	—	17	50	30	—	50	—	90	—
5 ¹⁶ / ₁₆ „	1	75	4	50	8	75	15	—	25	—	45	—
6 ¹⁶ / ₁₆ „	—	90	2	25	4	40	7	50	12	50	22	50

Nagyobb hirdetéseknek külön kedvezmények.

Azonkívül 30 kr. bélyegdíj annyiszor, a hányszor a hirdetés megjelenik.

A szíves megrendelésben világosan kérjük kitenni: mennyi helyet igényel a beklidő mellékelt hirdetése számára.

Hirdetéseket elfogadják lapunk kiadó hivatala és a Gámán János örökössei nyomdájának központi irodája (főtér gr. Gyula-ház) Mellékletek szárazként 1 o. é. forintba számítatnak.

TARTALOM:

A birtokok kikerekítéséről. — A gépekről általában. — Társalgó. — Meghívó az „Országos Erdészeti-Egyesület” f. évi közgyűlésére. — Egyveleg. — Hirdetések. — Piaczi árak.